

ЗМІСТ

«Славних прадідів великих...» (В. В. Кравченко)	6
Передмова [Д. І. Багалія]	14
Розділ 1. Географічний нарис Слободської України і початок її заселення	15
Дике поле — Слободська Україна, її поверх і взгір'я (15). Річки і їх вплив на заселення (16). Степ і ліс — їх вплив на заселення (17). Природні багатства Слободської України (18). Татарські броди та перелази (19). Шляхи (19). Новоросійський степ (20). Московське заселення України (20). Українські переселенці з Польщі в XVI і першій половині XVII ст. (23).	
Розділ 2. Заселення Слободської України з другої половини XVII до кінця XVIII століття	25
Переселення народу в Слободську Україну з Задніпрянщини і його причини (25). Заснування й заселення міст і слобід — Острогозька, Сум, Харкова, Охтирки, Ізюма і округи їх полків (28). Внутрішнє розселення слобожан (35). Участь монастирів в заселенні країни (36). Чужоземні переселенці (38). Вплив заселення на устрій Слободської України (39). Жалованні грамоти Слободським полкам (40). Участь Московської держави в українському заселенні (42). Поширення території Слобожанщини (43).	
Розділ 3. Боротьба з татарами	48
Оборона проти татар (48). Татарські напади 1680 і 1691 рр. (49). Інші татарські напади (50). Українці у неволі (51). Кріпості у великих городах, містечках та селах (57). Лінії кріпостей (59).	
Розділ 4. Автономія	63
Склад Слободських полків і їх перші полковники (63). Склад козацької автономії (70). Полковники Слободських полків (71). Діяльність полковників і їх вибори (73). Московські воеводи на Слобожанщині (79). Залежність Слободської України від белгородських воевод, Розрядного і Посольського приказів (88). Скасування автономії при царицях Анні та Катерині II (88).	
Розділ 5. Соціальний устрій і суспільні стани	89
Подібність і різниця у суспільних станах Гетьманщини і Слобожанщини (89). Тодішні стани — міщане, козаки — компанейці і підпомошники, державські піддані (90). Олбутьки підданих (107). Соціальні реформи центрального уряду за часи цариці Анни (109). Соціальна реформа цариці Катерини II (110).	
Розділ 6. Вибори до екатерининської Комісії для укладання нового «Уложенія» і накази слобожанських представників	112
Вибори до Комісії (112). Накази дворянських представників (115). Накази городянських представників (122). Накази військових обивателів (124). Бажання усіх станів взагалі (126).	
Розділ 7. Промисли, ремесла та торгівля	128
Економічний побут переселенців (128). Землеробство (129). Садівництво (131). Скотарство (131). Бджільництво (132). Викурювання горілки (132). Млинарство (133). Дегтярство (133). Здобування селітри (133). Ремесла (133). Торгівля (135). Слободсько-українські ярмарки (136). Великі ярмарки (137). Середні ярмарки (139). Малі ярмарки (139). Ярмарковий товарообмін (140).	
Розділ 8. Земельна власність	143
Займанщина земель яко основа земельної власності (143). Окружні козацькі полкові та сотенні землі (144). Права на дрібну земельну власність козаків-хазяїнів (146). Розпорядження про старозаїмочні землі російського уряду (151). Початок панського дворянського землеволодіння (155). Монастирське землеволодіння (159).	
Розділ 9. Слобожанський побут	162
Український побут козацької старшини (162). Обставини життя слободських полков-	

ників (163). Обставини життя козацтва, селянства та міщанства (167). Звичаї та риси характеру слобожан (171).	
Розділ 10. Духовенство, церкви та монастирі	176
Релігійний настрій (176). Церковна ієрархія (179). Церковна парахвія (180). Церковні брацтва (184). Шпиталі (185). З життя духовенства (186).	
Розділ 11. Освіта	188
Любов до освіти у слобожан (188). Мандровані учителі (188). Шкільна наука (191). Число шкіл в Слободській Україні у 1732 р. (192). Харківський колегіум jako центр освіти на Слободській Україні (193). Пам'ятники словесності (197).	
Розділ 12. Український філософ Григорій Савич Сковорода	202
Життя Г. С. Сковороди (202). Філософія Г. С. Сковороди (205). Значіння Г. С. Сковороди (208).	
Розділ 13. Харків jako українське місто	210
Національний і соціальний склад харківського населення у XVII—XVIII ст. (210). Українське національне відродження у Харкові у XIX ст. (218).	
Бібліографічні примітки [Д. І. Багалій]	231
Коментар (В. В. Кравченко)	235
Іменний покажчик	248

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Багалій Дмитро Іванович

ІСТОРІЯ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ

Підписано до друку 03.02.2019 р. Формат 60x84 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 16,5. Тираж 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.